

IRODALOM.

- (1.) **Loewinson Lessing:** *Kritische Bemerkungen zur Systematik der Eruptivgesteine. — Josefít.* (Tschemmaks Mineralogische und Petrographische Mittheilungen. Neu Folge Bd. 19. III. Heft. 1900).

Szerző a Földtani Közlöny múlt 1899. évi kötetének 210. lapján német fordításban közölt és dr. Szádeczky Gyula tollából származó «Uj telér kőzet Assuanból» című közleményben leírt Josefítet veszi bírálat alá. Megjegyzéseit 3 csoportba foglalja össze és arra az eredményre jut, hogy a leírt kőzet új elnevezésének abszolúte nincs helye s a Josefít elnevezést a petrografiai nomenklaturából törölni kell.

Kifogásai közül a leglényegesebb a 3. pontban foglalt, a hol azt tárgyalja, hogy az elemzés adatai a mikroszkópos vizsgálatnak ellene mondanak.

Ezeket a megjegyzéseket azonban először nem LOEWINSON LESSING tette meg, mert ezek Társulatunkban már az értekezés előterjesztése után dr. SCHAFARZIK FERENCZ és dr. SCHMIDT SÁNDOR részéről megtétettek s melyeket a szakülésekről felvett jegyzőkönyvekben a Földtani Közlöny 1898. évi XXVIII. k. 66. lapján és az 1899. évi XXIX. k. 184. lapján — csupán csak magyar nyelven — közöltünk.

- (2.) **Athanasiu Sava dr.:** *Geologiai tanulmányok az északmoldvai Kárpátokban.* (Jahrbuch der k. k. Geol. Reichsanstalt. Jg. 1899. XLIX. Bd. 3. H. Pag. 429—492.)

A munka első része Glodu vidékének geológiájáról szól. Ez a vidék a moldvai kristályos tömeg belső részén, az erdélyi határ közelében van. Északról a Piciorul Calimanel (1500 m.), és a Dealu Vanat (1640 m.), keletről a Dealu Glodu (1450 m.) hátság, délről a Piciorul Vacariei és nyugatról a Caliman (Kelemen) hegység határolják. Ez a vidék morfológiailag és geológiailag a Bistritza-hegység nyugati széléhez tartozik, délnek Bélbor és Borszék felé a Gyergyó-hegységben folytatódik. Glodu vidékét kristályos palák, felső kréta lerakódások és trachit tufák alkotják. A kristályos palák ezen a vidéken kvarcz tartalmú csillámpala, közönséges csillámpala, fekete kovapala, szericzit csillámpala és kristályos mészkő képében találhatók. A kvarczdús csillámpala a kristályos paláknak talán az alsó csoportjához, a többi kristályos kőzetek azonban a kristályos palák felső csoportjához tartoznak. A felsőkréta lerakódások szakadatlan vonulatban húzódnak ÉNY-ről, Paltinischtől DK-nek, a Glodu és a Neagra patakok torkolata felé; a vonulat északon keskeny, dél felé mindinkább kifejlődik, valószínűleg a felső kréatenger fjordszerű beöblösődése hagyta hátra e lerakódásokat a kristályos tömegek között. A rétegsorozat alulról fölfelé a következő: 1. konglomerát, 2. *Exogyra columba* tartalmú homokkő, 3. homokkő és márga váltakozva, 4. *Inoceramus* tartalmú márga. Ezek közül a Konglomerát és az *Exogyra* tartalmú homokkő a *Cenoman*hoz tartoznak. Ebben a homokkőben a következő fossziliák

találhatók: *Exogyra columba* LAM., *Exogyra cf. conica* SOW., *Exogyra lateralis* NILSS., *Ostrea Hippopodum* NILSS., *Anomia subtruncata* d'ORB., *Lima Pseudocardium* REUSS., *Lima semisulcata* NILSS., *Pecten Dujardini* A. RÖM., *Pecten cf. inserens* GEIN., *Natica Gentii* SOW., *Callianassa antiqua* OTTO, *Pyrina inflata* d'ORB., *Serpula granulata* SOW. Az inoceramusos márga a Turonhoz tartozik és ebben paleontologiai alapon három zónát lehet megkülönböztetni, u. m. a) *Inoceramus labiatus* SCHLOTH., *Inoceramus latus* MANT. és a *Micraster gibbus* GOLDF. zónáját, b) az *Inoceramus Brogniarti* SOW., *Inoceramus striatus* MANT., *Inoceramus Decheni* A. RÖM. zónáját, és c) az *Inoceramus Cripsi* MANT., *Lytoceras mite* HAUER zónáját. A Cenoman és Turon között levő homokkő és márga betelepedés tk. petrográfiai átmenet az exogyrás homokkő és az inoceramusos márga között; néhol, mint pl. a Surducon egészen hiányzik, úgy hogy az inoceramusos márga közvetlenül az exogyrás homokkővön fekszik. A fauna jellege a cseh-szász és a lengyel kréta típusa szerint alakult ki, hasonlóan a Vág völgy homokkövei s konglomerátjai és a puchói márga faunájához, valamint a Persányi-hegység, Bukovina s Máramaros felső kréta kifejlődéséhez; a mi arra utal, hogy a Kárpátokon kívül levő kréatenger összefüggött a Keleti Kárpátok belső oldali kréatengerével. Ellenben Erdély nyugati határhegyei Szilágy- és Biharmegyékben és Déli Kárpátok kréta képződései a *Rudistákkal* s *Actaeonellákkal* a *Gosau* kréta jellegét mutatják, a mit valószínűleg a tenger melegebb temperaturája okozott. A Dealu Paltinisch kristályos palái és a Kelemen-hegység andezit tömege között, a Dragoiasa patak mentén vékony sáv trachit tufa húzódik, ortofiros szerkezetű biotit-trachit, azaz valóságos trachit tufája. Telepedéséből kitűnik, hogy ez a trachit tufa idősebb az andezitnél. A moldvai kristályos tömeg belső szélén északról délre törési vonal ismerhető fel. Ez a vonal a Dragoiasa és a Calimanel patakoknál majdnem pontosan összeesik a Kelemen-hegység eruptív tömege és a kristályos palák között levő geologiai határral. Észak felé a törési vonalon mintegy hat szén-savas forrás tör elő. A felső krétaleraakódások gyűrődtek s gyűrődésük csapása általában a kristályos fekvőével megegyezik. Ez arra mutat, hogy a felső krétaleraakódások előtt gyűrődött kristályos palák még egyszer közösen gyűrődtek a felső kréta korú képződményekkel együtt.

A munka második része a Caliman- (Kelemen) hegység andezit tömegét tárgyalja. A moldvai és erdélyi Keleti Kárpátok belső oldalán és az erdélyi terciér medence keleti szélén a Hargitta fiatal vulkáni tömege emelkedik. A Maros áttörésétől északra eső része a Dorna, Borgó és Bisztricz vonaláig a Kelemen-hegység, a melynek táblás hegység jellege van. Legmagasabb ormai, így a Caliman Isvoru (2031 m.), a Pietrosu (2102 m.) Erdélybe esnek. A hegység széles hátán az egyes oszlopos és toronyszerű kiemelkedések arra mutatnak, hogy a plató széle egykor jóval magasabb volt. A Kelemen-hegység andezitje mintegy 900—1100 méter vastagságú tömegben áll, a mi természetesen csak maradvány az egykori hatalmasabb, magasabb eruptív takaróból. Ez a hatalmas tömeg vetekedik az északamerikai Cascade-Mountain (600—1200 m.) andezit tömegével. A Hargitta-vonulat közeteinek tanulmányozásával már sokan foglalkoztak, így RICHTHOFEN FERD. BR., STACHE G., HANSEL V., HERBICH FR., HAUER F., PRIMICS GY., WHITMANN CROSS, BECKE F., SCHMIDT S., KOCH A., PÁLFY M. Az irodalmi adatok felsorolása után a szerző a trachit kérdéssel foglalkozik; majd rámutat, hogy a

Kárpátok andezitjében a hipersztén nagy elterjedését SCHAFARZIK FERENCZ dr., a magyar petrografus mutatta ki. A Kelemen-hegység erupciója erős hamu- és tuskószóródással kezdődött, ezt a tufa és breccia fölhalmozódások bizonyítják, a melyek az andezit tömeg szélének alsó részében találhatók. Erre lávaömlés következett, időközönként hamuszóródással megszakítva. Az erupció végén a Caliman Isvoru és Lucaciu híg lávája folyt ki. A legelső tufa és breccia fekvetek azonban az andezit erupciónak nem első termékei, mert ezek a breccciák a legkülönbözőbb andezit-változatokból állanak, a melyek nyilvánvalólag még idősebb andezit takaróból valók. A Kelemen-hegység andezitje *É-D* irányú hasadásokból tört elő, az egyes tömegek az ismételt kitörések következtében egyesültek s végül az egymás fölé került lávatakarók s laza anyagok kiterjedt platóvá alakultak. A Hargittavonulat 150 km. hosszában egybefüggő tömeg, a mely, miként már RICHTHOFEN BR. megjegyezte, csaknem egy kőzetből való és egyetlen nagy erupcióhoz tartozik. A Kelemen-hegység kőzetei túlnyomóan a *I. piroxén-andezit* tipushoz tartoznak. És pedig *a)* augit-hipersztén-andezit található a Deluganu, Buccinis, Piatra Caliman, Buccinisch patak, Caliman-Ciribuc, Taetura patak, Neagra, Piciorul Panac, Lucaciu (a *Triplex confinium* mellett), Piciorul Latu és a Piciorul Tzarca környékein; *b)* piroxén-amfibol-andezit a Buccinisch patak mellett; *c)* tömött augit-andezitből áll a Caliman-Isvoru, Piciorul Tziganului s a Haita-patak partja, salakos augit-andezitből a Pietrele rosie. II. Amfibol-andezit csak a *Triplex confinium* és Lucaciu között levő háton, egészen elszigetelten található. A Kelemen moldvai oldalán az andezit tufák és breccciák hatalmasan kifejlődtek az andezit tömeg szélein, míg ennek belseje felé kiékelnek. Miként a Hargittában, úgy itt is tetemes vastagságúak, a hegy lejtőin 1500 m. t. f. magasságig felhúzódnak. A szerző RICHTHOFENNEL szemben szárazföldi hamuszóródásra következtet, mint-hogy a tufákban sehol sem talált szerves maradványt, sehol olyan nyomokat, a melyek tengerben való leülepedésre utalnának. A tufák a Dragoiasa patak tufájának kivételével a piroxén-andezit tipushoz tartoznak s a kitörés ugyanazon periódusából valók, a melyből az andezit-lávák. A kitörés korára nézve a szerző csak annyit állapíthatott meg a Neagra Sarului mellett levő palaeogén lerakódásokból, a melyek semmiféle andezit töredéket sem tartalmaznak, hogy a Kelemen andezitje a legfelső eocén, illetőleg az alsó oligocén (liguriai emelet) lerakódásai után tódult fel. A Dragoiasa patak mellett levő feltárás pedig azt mutatja, hogy a trachit idősebb, mint az andezit. A Keleti Kárpátokban az andezit kitörések a miocén második felében kezdődtek s a pliocénben folytatódtak, Keleti Erdély trachit-kitörései КОЧ А. szerint a középső oligocénbe (Tongrien) esnek. A Kelemen-hegység moldvai oldalán a fiatal vulkáni kőzetek ekképen sorakoznak egymásután, kezdve a legidősebbel: trachit, piroxén-amfibol-andezit, augit-hipersztén-andezit és a tiszta augit-andezit. Ez a sorozat megegyezik a magyarországi terciér vulkáni kitörések sorrendjével; a Kárpátokban ugyanis a harmadkori vulkáni működés a savas kőzetek (trachit, riolith) kitörésével kezdődött s a bázisos (andezit, bazalt) kőzetekkel végződött.

PAPP KÁROLY.

(3). P. Ototzkij: *Der Einfluss der Wälder auf das Grundwasser* (Zeitschrift für Gewässerkunde. 4. Heft, 1898).

Szerző a voronesi kormányzóságban fekvő sipovi erdőben és a chersoni kormányzóság fekete erdejében megfigyelte a talajvíz görbéjének sajátságos ingadozását.

A sipovi erdőt steppék veszik körül és az erdőtalaj geologiai alkotása megegyezik a steppék talajával. A felső agyagréteg alatt vörös márga van, melybe kavics és vékony homokrétegek vannak ékelve. Majd mélyebben szürke terciér homok s ez alatt hatalmas kompakt terciér agyag nyugszik. Ezután meghatározatlan korú foszfát tartalmú homoktelep következik, a melynek fekjét krétakorú rétegek képezik. Az erdőt környező steppén, e rétegekben három horizontban van víz. Legkevesebb vizet szolgáltat a fedő agyag; de annál vízdúsabbak a terciér agyag homokos rétegei és a legmélyebben fekvő krétarétegek. Már az általános tájékozódásnál feltűnt szerzőnek az, hogy míg a steppén, a mely csak gyéren van fűvel benőve, ez a három vízhorizont konstatalható; addig az erdőben az első teljesen hiányzik, a második pedig vízszegény és mélyebben fekszik, mint a steppén. Feltűnő volt az is, hogy az erdő határán és a steppén sok forrás van; az erdőben pedig ezek száma annyira csökkenik, hogy 11,099 km² területen alig három vízszegény forrás található. Sajátságos, hogy az erdei kutak szárazak, az erdőszélen és steppén pedig vízzel telvék. Már a parasztok is tudják, hogy a kutakat csak a tisztásokon és az erdőn kívül kell keresni és vájni.

Ototzkij az általános tájékozódás után a kutak által szolgáltatott adatokat is felhasználva, fúrásokkal igyekezett a talajvízviszonyokat felderíteni. Lehetőleg sík területen, egyenes vonal mentén, a mely részben a steppén húzódott, részben pedig az erdőbe nyúlt be, több ponton fúróval hatolt le addig, a míg a talajvíz jelentkezett. Így különösen az erdő éjszaki és nyugoti szélén négy irányvonalban eszközölt fúrásokkal konstatalta, hogy a fúró identikus geologiai rétegeket tűzött át és hogy azon homokrétegek, a melyek az erdőn kívül víztartalmúak, az erdőben teljesen szárazak; vagy ha csekély mennyiségű vizet tartalmaznak is, ennek nivója sokkal mélyebben fekszik, mint a steppén.

Ehhez hasonló viszonyok vannak a chersoni kormányzóság Alexandria kerületében levő fekete erdőben is. Az erdőterrén horizontális síkot képez, melyet mély utak és vízmosásos árkok szaggatnak meg. Ezek az erdő éjszaki határát képező Inguletz völgybe nyílnak. 1869-ben Barbot de Marny vizsgálta először a terület geologiai felépítését, később Sokolow végzett hidrogeologiai vizsgálatokat Cherson környékén, de az erdőt mindketten elhanyagolták. Szerző vizsgálatai szerint az erdő alapkőzetét gránit, gneisz és kristályos palák képezik. Közvetlenül erre homok, majd lignit és lignites agyagos homok települ. Ezt barna agyag fedi, a melyen mint legfelsőbb réteg lösz foglal helyet. Ehhez képest a hidrologiai feltételek igen egyszerűek. A talajvíz első nivója a lösz és agyag határán van, a második nivó pedig a gránit felett a homokban. A felső vízvezető réteg az erdőben nem szolgáltat forrásokat, csak a környező steppén.

Az erdőben a vízmosásos árkokban kibukkanó források mind a második vízvezető rétegből szivárognak és az erdei kutak is kivétel nélkül mind ebből a szintből kapják a vizet.

A Csermoljaszka és Rudka nevű folyócskák nem az erdőben, hanem azon kívül erednek és az erdőt átszelve ömlenek az Inguletzbe. Szóval az erdő itt is vízszegényebb, mint a környező steppe.

Szerző az erdő déli részén horizontális térszínen öt irányvonalban igyekezett a talajvíz-viszonyokat felderíteni s úgy itten, mind az előbb említett Sipovi erdőségben tett megfigyelései alapján konstatálja, hogy egyenlő geofizikai feltételek mellett a talajvíznek az erdőkben mélyebben fekvő szintája van mind a környező steppén vagy a szomszédos erdőtlen területen.

A talajvíz görbéje az erdőben néha igen meredeken hajlik le. Így a Sipovi erdőben

Erisevnél	190 m. hosszú vonalon	10·96 méternyire	sülyed
Laptievnél	32 »	»	10 »

A fekete erdőben

Sandrovnál	200 »	»	4·95 »
Zybulevnél	114 »	»	10·78 »

Régi erdőkben a lehajlás nagyobb, mint a fiatal erdőkben, hol 80 m. hosszú vonalon csak 1·57 m. esés konstatálható.

SÓBÁNYI GYULA.

(4.) G. Schweder : *Die Bodentemperaturen bei Riga*. Riga, 1899.

Dr. F. BUHSE 1881 január 1.-én Rigától délkeletre 5 versztnyi távolságban Fridrichshofon a talajhőmérséklet megfigyelése céljából állomást alapított. A megfigyeléseket száraz, homokos és árnyéktalan füves térségen végeztette különböző mélységben. Részben a talajvíz behatolása, részben a készülék befagyása gátolta a rendszeres megfigyelést, úgy, hogy azt többször meg kellett szakítani. A megfigyelések tizedfokos beosztással és korrekciós táblával ellátott hőmérőkkel eszközöltettek. Szerző a BUHSE, valamint saját adatait, tehát 13 évi munka eredményét foglalja össze becses dolgozatában. Szerinte Riga táján 2·8 m. mélységben az évi közepes talajhőmérséklet öt év adatai alapján 7·4° C. Minden évben átlag június 17.-én és december 14.-én észlelhető a talajban tényleg ez a közepes hőmérsék. A minimum április 21.-én következik be 3·68° C.-sal, a maximum pedig szeptember 11.-én 10·96° C.-sal. Ebből kitűnik, hogy a minimumtól a maximumig 143 nap, s innen viszont a minimumig 79 nappal több, tehát 222 nap telik el, vagyis megállapítható, hogy a *temperatura gyorsabban emelkedik, mint sülyed*. A minimum késését WANNARI szerint a hó és jégtakaró okozza.

Minél mélyebbre hatolunk, a minimum annál jobban késik, de hőértéke a mélység arányában nő, úgy, hogy pl. 0·1 mben februárius 8.-án 14·5° C, 0·8 m.-ben márczius 2.-án 1·85° C, 2·8 m.-ben április 21.-én 3·7° C. A maximum a mélység arányában hasonlóan később áll be, hőértéke azonban csekélyebb lesz. Így pl.: 0·2 mben július 9.-én 20·4° C., 1·6 mben augusztus 13.-án 13·5° C., 2·8 mben szeptember 11.-én 11·0° C.

Miután a megfigyeléseket mindig reggel 7 óra tájban végezték, a magasabb rétegek maximális hőmérséke nincs oly pontosan kiszámítva, mint az alsóbb rétegeké, a hol a hőmérsék napi ingadozásai nem olyan nagyok.

SÓBÁNYI GYULA.

A MAGYAR GEOLOGIAI IRODALOM REPERTÓRIUMA. 1899.

- Adda K.** : *Az újvidéki városi artézi kútról.* (Földt. Közl. 1899. XXIX. k., 1—4. f. 13—15. l.).
- Anonym.** *Die Freimachung der Steinkohle in Ungarn.* (Mont. Zeit. 1899. VI. Jg. Nr. 19. p. 427—429.).
- Böckh H.** : *Nagy-Maros környékének földtani viszonyai.* (M. kir. Földt. Int. évk. XIII. k., 1. f., 1—58 l., I—IX. tábla).
- Böckh H.** : *Orca Semseyi, új orca-faj a salgótarjáni alsó-mioczén rétegekből.* (M. kir. Földt. Int. évk. XIII. k., 2. f., 93—98. l., XIII. tábla).
- B. L. L.** : *Mineral industries in the Zalatna-Preszák district, Transylvania; ismertetés.* (Transact. o. t. North of England Institute of mining and mechanical Engineers vol XLVIII., 1899. p. 16—17.).
- B. L. L.** : *Pyrites-deposits of Schmölnitz Hungary; ismertetés.* (Transactions o. t. North of England Institute of Mining and mechanical engineers, vol XLVIII., 1899. p. 13—15.).
- Cholnoky J.** : *Dél-Mandsuország orotektonikai viszonyainak rövid összefoglalása.* (Földt. Közl. 1899. XXIX. k., 8—10 f., 223—235 l.).
- Cholnoky E. v.** : *Vorläufiger Bericht über meine Forschungsreise in China.* (Petermanns Mitth. aus Justus Perthes' Geogr. Anst. 45. Bd., 1899. I. p. 8—13).
- Cholnoky E. v.** : *Kurze Zusammenfassung der wissenschaftlichen Ergebnisse seiner Reise in China und in der Manschurei in den Jahren 1896—1898.* (Verh. d. Ges. f. Erdkunde zu Berlin, Bd. XXVI. 1899. Nr. 5—6. p. 251—261.).
- Cserhádi S.** : *Trágyázási kísérletek Thomas-salakkal.* Földmiv. minist. Kísérletügyi Közlemények II. k. 2. f., 39—67 l.).
- Cvijič J. dr.** : *Oblik Balkanskog Poluostrva.* (Glasnik hrvatskoga Naravoslovnoga društva. God. X., br. 6. Zagreb 1899. p. 242—249.).
- Czárán Gy.** : *Biharfüred környéke.* (Turisták lapja, 1899. XI. évf. 5—7 sz., 93—103 l.).
- Déry C.** : *Ungarns Kohlenbergbau 1898.* (Mont. Zeit. 1899. VI. Jg. Nr. 8. p. 167—169).
- Diener C. dr.** : *Mittheilungen über einige Cephalopodensuiten aus der Trias des südlichen Bakony.* Lit. N. (Verh. d. k. k. geol. Reichsanst. Jg. 1899. Nr. 11—12. p. 328.).
- Döll E.** : *Das Gold von Bösing.* (Pozsonyi orv.-term. tud. egyesület közl. 1899. XIX. köt., 43. l.).
- Gorjanovič—Kramberger K. dr.** : *Die Fauna der unterpontischen Bildungen von Londjica in Slavonien.* (Jahrb. der k. k. geol. Reichsanstalt. Jg. 1899. XLIX. Bd., 1. H., p. 125—134.).
- Gorjanovič—Kramberger K. dr.** : *Die Fauna der oberpontischen Bildungen von Podgradje und Vižanovec in Kroatien.* (Jahrb. der k. k. geol. Reichsanst., Jg. 1899. XLIX. Bd., 2 H., p. 235—246.).

- Hajdú L. dr.:** *Montanbetrieb im Bezirke der Budapester kön. ung. Berghauptmannschaft im Jahre 1898.* (Mont. Zeit. 1899. VI. Jg. Nr. 12. p. 262.).
- Halaváts Gy.:** *A jobbágyi-i (Nógrád m.) mammoth-lelet.* (Földt. Közl. 1899. XXIX. k. 1—4 f., 39—41 l.).
- Hoernes R.:** *Adalékok a bakonyi felső-triasz megalodus fajainak ismeretéhez, II. közlemény.* (Földt. Közlöny, 1899. XXIX. k., 11—12 f., 323—331 l.).
- Hofmann R.:** *Geschichtliches und Bergmännisches aus der königl. freien Bergstadt Kremnitz.* (Mittheil. der Sect. f. Naturkunde des öst. Touristen-Club, 1899. XI. Jg., p. 9—13.).
- Horusitzky H.:** *A Löss (Pótfüzetek a Természettud. Közl. 1899. XXXI. k. 2. pótf., 75—83.).*
- Horusitzky H.:** *Az agro-geologiai térképek készítéséről.* (Földt. Közl. 1899. XXIX. k. 8—10 f., 253—262 l.).
- Kalman W. und Gläser M.:** *Das Mineralwasser von Árva-Polhora, Ungarn.* (Tschermak's mineral u. petrogr. Mitth. XVIII. Bd. Wien, 1899. S. 443.).
- Kállay:** *Geschäftsbericht der Gewerkschaft «Bosnia» für das Jahr 1898.* (Mont. Zeit. 1899. VI. Jg. Nr. 12. p. 262—263.).
- Kittl E.:** *Kantengeschiebe aus Oesterreich-Ungarn. L. N.* (Verh. d. k. k. geol. Reichsanst. Jg. 1899. Nr. 17—18. p. 443.).
- Koch A. dr.:** *Egy kihalt csetfélének farkcsigolya-maradványai Kolozsvárról.* (Földt. Közl. 1898. XXIX. k., 5—7 f. 148—153.).
- Koch A.:** *A kiscelli párkánysik geologiai szelvényének mintája.* (Földt. Közl. 1899. XXIX. k., 1—4. f., 33—37 l.).
- Koch A.:** *Schwanzwirbelreste eines ausgestorbenen Cetaceen von Kolozsvár.* L. N. (Verh. d. k. k. geol. Reichsanst. Jg. 1899. Nr. 13—14. p. 364.).
- Koch F.:** *Sumpor iz Radoboja.* (Glasnik hrvatskoga naravoslovnoga društva. God. X. br. 6., Zagreb 1899. p. 235—241.).³
- Koch F.:** *Grafitit od Hambarišta kod Rogolja u Psunju.* (Glasnik hrvatskoga naravosl. društva. God. X., br. 6. Zagreb 1899. p. 231—234.).
- Kornhuber A. dr.:** *Über die Braunkohlen-Schürfung bei Mariathal im Jahre 1898.* (Pozsonyi orv.-term. tud. egy. közl. XIX. k. 1899. 30—42 l.).
- Kornhuber A. dr.:** *Über das Geweih eines fossilen Hirsches in einem Leithakalk-Quader des Domes zu Pressburg.* (Pozsonyi orv.-term. tud. egy. közl. 1899. XIX. k. 106—114 l.).
- Loysch Ö.:** *A Magas-Tátra orometriája.* (Magyarorsz. Kárpátgy. évkönyve, 1899. XXVI. évf. 51—83 l.).
- Lórenthey E.:** *Sepia im ungarischen Tertiär* L. N. (Verh. d. k. k. geol. Reichsanst. Jg. 1899. Nr. 13—14. p. 364.).
- Lórenthey J. dr.:** *Magyarország talajneveinek eloszlása mézstartalom szerint.* (Függelék Árkövy tanár közleményéhez, Egészség 1899. évfolyamában egy térkép.)
- Martiny J.:** *Selmeczbánya vidékének bányászata és a felső biber-tárói bánya ismertetése.* (Bányászati és Kohászati Lapok, 1899. XXXII. évfolyam 19. szám 349. l.).
- Martiny I.:** *Selmeczbánya vidékének bányászata és a m. kir. felső-bibertárói bányadalom művelési viszonyainak ismertetése.* (Bányász- és kohász. lapok. XXXII. évf. 365. l.).

- Melczer G. dr.:** *A grafitról.* (Természettud. Közl. 1891. 361 f. 524—526. l.).
- Melczer G. dr.:** *Perzsia türkisz-bányái.* (Term.-tud. Közl. 1899. XXXI. k. 364. f. 714 l.).
- Melczer G. dr.:** *A geológiai korszakok időtartama.* (Természettud. Közl. 1899. XXXI. köt., 363 f., 634—635 l.).
- Melczer G. dr.:** *Földünk legnevezetesebb réztermő vidéke.* (Természettud. Közl. 1899. XXXI. k. 362 f., 586—587 l.).
- Melczer G. dr.:** *Továbbnövesés kalcsit a budai hegyekből.* (Földt. Közl. 1899. XXIX. k., 5—7 f., 160—164 l.).
- Moesz G.:** *Krokoit Tasmániából.* (Math. és term. tud. ért. 1899. XVII. k. 3. f. 436—441 l.).
- Moesz G.:** *Adatok a grönlandi Lievrit kristálytani ismeretéhez.* (Math. és term. tud. ért. 1899. XVII. k. 3. f., 442—448 l.).
- Nopcsa F. br.:** *Dinosaurier-Reste aus Siebenbürgen.* (Anzeiger d. k. Akad. der Wiss. math. naturw. Cl. XXXVI. Wien, 1899. S.218.).
- Nopcsa F. br.:** *Jegyzetek Hátszeg vidékének geológiájához.* (Földt. Közlöny, 1899. XXIX. k., 11—12 f., 332—335 l.).
- Nopcsa F. br.:** *Juramészko a Sztenuletyéről.* (Földt. Közl. 1899. XXIX. k., 1—4 f., 38—39 l.).
- Papp K.:** *Nyitra vármegye geológiai viszonyai.* (Magyarország vármegyéi és városai IV. k., 14—25 l., Budapest, 1899.).
- Papp K.:** *Éles-kavicsok (dreikanterek) Magyarország hajdani pusztáin.* (Földt. Közl. 1899. XXIX. k., 5—7. f., 135—147 l.).
- Pálfy M. dr.:** *Adatok Székely-Udvarhely környékének geológiai és hydroológiai viszonyaihoz.* (Földt. Közl. 1899. XXIX. k., 1—4 f., 6—12 l.).
- Pálfy M. dr.:** *Mutató a magy. kir. földtani intézet évi jelentése 1882—1891 évfolyamaihoz.* (Magy. kir. Földt. Int. kiadványa, 1899.).
- Pethő Gy. dr.:** *A Holt tenger és környéke, Sodoma és Gomora pusztulása.* (Term. tud. Közl. 1899. XXXI. k. 364 f., 657—679 l.).
- Petrik L.:** *Jégárnyomok az Öt-tó katlanában.* (Turisták lapja, 1899. XI. évf. 1—4 sz., 11—13. l.).
- Porubszky B.:** *A rónaszéki sóképződmény települési viszonyai.* (Bányász- és kohász. lapok, XXXII. évf. 279 l.).
- Redlich K. A. dr.:** *Ueber Wirbelthierreste aus dem Tertiär von Neufeld Ujfalu bei Ebenfurth an der österreichisch-ungarischen Grenze.* (Verh. d. k. k. geol. Reichsanst. Jg. 1899. Nr. 5., p. 147.).
- Richter G.:** *Zsibói mélyfúrásról.* (Bányász- és kohász. lapok XXXII. évf. 17 l.)
- Róth L.:** *A szovátai Illyés-tó és környéke geológiai szempontból.* (Földt. Közl. 1899. XXIX. k., 1—4. f., 41—44 l.).
- Schafarzik F. dr.:** *Szakértői javaslat a ráczfürdői gyógyforrások védőterületének megállapítása ügyében.* (Budapest 1899. 1—15. l.).
- Schafarzik F. dr.:** *Adatok az ajnácskői csontos árkok geológiai ismeretéhez.* (Földt. Közl., 1899. XXIX. k., 11—12 f., 335—338 l.).
- Schaffer F.:** *Ueber Bohrungen auf Kohle bei Mariathal und Bisternitz, Pressburger Comit. (Verh. d. k. k. geol. Reichsanstalt; Jahrgang 1899. Nr. 6—7. p. 169—174.).*

- Schatz D.:** *A turfa mint fonó- és szövő anyag.* (Polytechnikai Szemle 1899. III. évf. 30. sz. 352—353., 32. sz. 371—375 l.).
- Schlosser M. dr.:** *Parailurus Anglicus és Ursus Böckhi a baróth-köpeczi lignitből, Háromszék vármegyében.* (M. kir. Földt. Int. évkönyve, XIII. k., 2. f., 59—91 l., X—XII. tábla).
- Schmidt László:** *Adatok a máramarosi régi aranymosásokról.* (Bányász. és kohász. lapok, XXXII. évf. 277 l.).
- Simionescu J. dr.:** *Ueber die obercretacische Fauna von Ürmös, Siebenbürgen.* (Verhandl. d. k. k. geol. Reichsanst. Jg. 1899. Nr. 8., p. 227.).
- Staub M. dr.:** *A Chondrites nevű fosszil moszatokról.* (Földt. Közl. 1899. XXIX. k., 1—4 f., 16—32 l.).
- Szádeczky Gy. dr.:** *A magyarországi korund-előfordulásokról.* (Földt. Közl. 1899. XXIX. k., 8—10. f., 240—252.).
- Szádeczky Gy. dr.:** *Uj telérközet Assuánból.* (Földt. Közl. 1899. XXIX. k., 5—7. f., 153—159 l.).
- Téglás Gábor:** *A erdélyi aranybányászat legrégebb történelmi vonatkozásai.* (Bányász- és kohász. lapok, XXXII. évf. 1. l.).
- Thuróczy V. dr.:** *Nyitra vármegye fürdői és gyógyvizei.* (Magyarország vármegyéi és városai, IV. k., 378—384. l., Budapest 1899.).
- Toula F. dr.:** *Ueber den marinen Tegel von Neudorf an der March in Ungarn* (Verhandl. d. Ver. f. Nat.- und Heilkunde zu Pressburg Jg. 1899.). L. N. (Verh. d. k. k. geol. Reichsanst. Jg. 1899. Nr. 17—18., p. 444.).
- Traxler L. dr.:** *Adatok a borii diatomeapelit és dubraviczai ragadó-pala szivacs faunájához.* (Földt. Közl. 1899. XXIX. k., 8—10. f., 236—239 l.).
- Ullmann H.:** *Bericht über die Erzlager bei Petrócz im Biharer Comitat in Ungarn.* (Mont. Zeit. 1899. VI. Jg. Nr. 6. p. 115—117.).
- Vest W.:** *Ueber die Bildung und Entwicklung des Bivalven-Schlusses.* (Verhandl. und Mitthl. des Siebenb. Ver. für Naturw. zu Hermannstadt. XLVIII. Band. p. 25—153.).
- Zimányi K. dr.:** *Adatok a dognácskai rózsaszínű Aragonit kristálytani ismeretéhez.* (Természetrájszi Füzetek, 1899. 22. k., 452—477 l., XX—XXI. tábla.).
- Zimányi K. dr.:** *Uj ásványok, ismertetés.* (Földt. Közl. 1899. XXIX. k., 11—12 f., 339—347 l.).
- Zimányi K. dr.:** *Ueber den rosenrothen Aragonit von Dognácska.* (Zeitschrift für Kryst. und Miner. v. P. Groth. XXXI. Leipzig, 1899. p. 353.).